

בית שמאי פרק רביעי זבחים

7

קמ"ל. ז' דחטאתם על שנגחם דלענין אשה לה' נמו איתקוש: וסא
סנא לרבות פר יוה"כ לכל ח' סענין קאמר. אלמא כולה מילתא יליף
מינה ואפילו עיכובא ואת אמרת לאת דבס וטבילה: סנאי סיא ס' סנא
דבי רב מרבי ספי. כל א' ס' קרי סנא דבי רב הוה סנאי קמייסא
תורה אור לא מרבי ליה אלמא לאת דבס וטבילה

ועיכובא נפקא ליה מחוקה ולרבי
יהודה מאס כלה כפר: וסנא דבי רבי
ישמעאל. הך סנא בתרא דאמר לכל
האמור בענין ז' מהניסין דבי רבי
ישמעאל היא שנסנית ונסדרה צבית
מדרשו של ר' ישמעאל וסידרו צה ית'
סנאים הרבה כמו ססידרו רבי חייל
ור' אשעיא: על אופכו. ליבור:
מיטע בסרחונו. קינר בדברים:
מפני מה נאמרה פרכת הקדש. גרם
יב' דפר כהן משיח כתיב את פני פרכת
הקדש וכפר העדה כתיב את פני
הפרכת: פמליא שלו. כניסת חבורת
עליו יג' ומהמסכימים לדעתו אשר
דברי סתרו אליהם ואם רובה סרחה
אין פמליא שלו קיימת הרי הוא מסולק
מחיבתם ומכניסתם במקלח ואין לבו
גם כהן כבדאשונה ה"ג כיון דרוב
ליבור יד' [סרחה] כביכול אין כאן
קדושה: פיגול בקומץ ולא בלבונה.

בהקטרם המנחה שני מחירין יש
הקומץ והלבונה ואם הקטיר את
האחד במחשבת פיגול והאחד
בשתיקה: ר"מ אומר פיגול. כדמפרש
טעמא לקמן: כגון סנאן את סקומץ
במחשבת. תחילה ואחר כך הלבונה
בשתיקה וה"ה אם נתן ללבונה במחשבת
תחילה ואחר כך קומץ בשתיקה
וטעמא משום דעל דעת ראשונה
עשה ונמלא מפגל בכל המתיר ורצון
סברי על דעת ראשונה לא אמרינן
אלא אם כן אמר אף בשני וכל
מחשבת דקדשים מוליא צפה טו' הוא
אבל ראשונה בשתיקה ושניה במחשבת
דאין כאן אלא מחשבת חלי מתיר
טו' [מודה ר"מ] דלא פיגול אלא פסל:

אבל יותרת ושתי הכליות דלא כתיבן בגופיה חימא לא. תימה
הא אמרה לפר *מייתי להכי למיהוי כמאן דכתב בגופיה
לאמורי לשעירי עבודה כוכבים ושמא חי' לאו הך היקשא דחטאתם
על שנגחם לא הוה דרישנא ליה הכי: והא סנא לרבות פר יוה"כ
לכל האמור בענין קאמר. פירש בסורת הש"ס

אבל יותרת ושתי כליות דלא כתיבן בגופיה
אימא לא קא משמע לן: אמר ליה רב הונא
בריה דרב נתן לרב פפא והא סנא ז' פר
יוה"כ לכל מה שאמר בענין קאמר סנאי היא
סנא דבי רב מרבי הכי סנא דבי רבי
ישמעאל לא מרבי הכי סנא דבי רבי ישמעאל
מפני מה נאמרו יותרת ושתי כליות בפר כהן
משיח ולא נאמרו בפר העלם דבר של צבור
משל למלך בשר ודם ג' שזעם על אוהבו
ומיעט בסרחונו מפני חיבתו וסנא דבי רבי
ישמעאל מפני מה נאמרה פרכת הקדש
בפר כהן משיח ולא נאמר בפר העלם דבר
של צבור משל למלך בשר ודם שסרחה
עליו מדינה אם מיעוטה סרחה פמליא שלו
מתקיימת אם רובה סרחה אין פמליא שלו
מתקיימת: לפיכך אם נתן כולן כתיקנן כו':
תנן התם *פיגול בקומץ ולא בלבונה בלבונה
ולא בקומץ רבי מאיר אומר פיגול והייבין עליו
כרת והכמים אומרים *אין בו כרת עד שיפגל
בכל המתיר א"ר שמעון בן לקיש לא חימא

טעמא דר' מאיר ז' דקסבר מפגלין בחצי מתיר
אלא הכא במאי עסקינן כגון שנתן את הקומץ
במחשבת והלבונה בשתיקה קסבר כל
העושה על דעת ראשונה הוא עושה כמאי
ס' מדקתני לפיכך אם נתן כולן כתיקנן ואחת
שלא כתיקנה פסול ואין בו כרת הא אחת
שלא כתיקנה וכולן כתיקנן פיגול מני אילימא
רבנן הא אמרי רבנן אין מפגלין בחצי מתיר
אלא רבי מאיר ואי טעמא דרבי מאיר משום
דמפגלין בחצי מתיר הוא אפילו כדקתני
נמו ז' לאו משום דקסבר כל העושה על
דויה רעיוניה הוה ויונייה עמר רבו ונייטיל
הלכות זבחים דף ע"ב ע"א

ליוותרת ושתי הכליות מחד היקשא
ג' הוא הדין לרבי ישמעאל דדריש
לפר זה פר העלם ליותרת [ושתי]
כליות ולא דריש כאשר יורם דלא לריך
אלא חד היקשא לא דחטאת לרבות
שעירי עבודה כוכבים וא"כ חטאתם
על שנגחם למה לי נב' א' וגבי שעירי
עבודה כוכבים אמאי מרבי תרי
היקשי ומשני סנאי היא והסתא להאי
סנא נג' אחא ליה יותרת ושתי הכליות
בפר יוה"כ מדהניח בתורת כהנים
כל חלב ג' פר החטאת פר לרבות
פר יום הכפורים ליותרת ושתי

רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק טז הלכה ז

חשב מחשבת זמן בשעת קמיצה אבל לא בשעת ליקוט הלבונה, או שחשב מחשבת הזמן בשעת ליקוט הלבונה אבל לא בשעת קמיצה, הרי זו פסולה ואינה פגול עד שיחשב מחשבת הזמן בכל המתיר שהוא הקומץ עם הלבונה, בשעת קמיצת הקומץ וליקוט הלבונה, או בשעת נתינת שניהן בכלי, או בשעת הולכתן או בשעת זריקתן

רבי עקיבא איגר מסכת זבחים דף מא עמוד ב

כל העושה ע"ד הראשונה. לעיל דף ב' ע"ב שבת דף צ"א ע"א

1a

תלמוד בבלי מסכת זבחים דף ב עמוד ב

אלא מהא, דתנן: כיצד לשמן ושלא לשמן? לשם פסח ולשם שלמים, טעמא דאמר לשם פסח ולשם שלמים, הא לשם פסח וסתמא - כשר, אלא סתמן כלשמן דמי; דילמא שאני התם, דאמר: כל העושה - על דעת ראשונה הוא עושה

1b

תלמוד בבלי מסכת שבת דף צ עמוד ב

משנה. המצניע לזרע ולדוגמא ולרפואה והוציאו בשבת - חייב בכל שהוא, וכל אדם אין חייב עליו אלא כשיעורו. חזר והכניסו - אינו חייב אלא כשיעורו. גמרא. למה ליה למיתני המצניע? ליתני המוציא לזרע ולדוגמא ולרפואה חייב בכל שהוא! - אמר אביי: הכא במאי עסקינן - כגון שהצניעו, ושכח למה הצניעו, והשתא קא מפיק ליה סתמא מהו דתימא: בטולי בטלה מחשבתו - קא משמע לן: כל העושה - על דעת ראשונה הוא עושה

הקומץ את המנחה פרק שני מנחות טז

מסירו לכהונתו - כדכתיב (ויקרא יד) על דם האֵלֶּס דלג זמן שלא נתן מן הדם מעבד השמן כדלמרי' כפ"ק (לשיל ה'): **מתני'** פיגול בקומץ - בהקטרות קומץ חשב על הקרים: עד שיפגול בכל הממיר - והקטרות אחר מהן חלי ממיר הוא לזרע נמי הקטרות חבירו: **גמ'** שנתן קומץ כו'. **לומר הקטרה ראשונה הקטיר בשתיקה ושניה במחשבה אבל חישב בראשונה ושחק בשניה פיגול לדברי הכל: לפי שמעשה - דרב: כד"א דמחשבה עבודת הקומץ משגולן בברייתא דמנחות: כמיילס כו' - דבהך ג' עבודות אין דומה לן בלבונה הילך כו' ממיר הוא הלכה מפרש בגמ' לקמן בשמעתין דהא איכא ז' בלבונה: קמי פיה כו' ופליגי - ותיובתא דרב: כשפי דעוס - לאחר הקטיר קומץ במחשבה וחל"ל הקטיר חבירו לבונה בשתיקה דמסוה פליגי רבנן דליכא לממר על דעת ראשונה עשה: כד"א - כמחשבה אחת פיגול תן דמים היתקין כו' כדרייתא דזבחים (דף ע"ג) מ"ג דיום הכיפורים - ח' האלות דפי' ז' זין הכדים אחת למעלה ושבע למטה דשטיר דרי' ט"ז וכנגדו כהכל כדלמרי' במס' יומא (דף ע"ג) דרי' ל"ב וד' ז' קטרות המזבח הפנימי דרי' ל"ו וז' על סהרו של אותו מזבח כשהדם הפך והשטיר מעורבין ביחד דרי' מ"ג יא: י"א של פר כסן פשיה - ז' האלות על הפרוכת וד' מהטת דמזבח כדכתיב בויקרא וכן פר העלם דרב: כדלמרי' ב' על הכדים בשניה על הפרוכת בג' על מזבח הזהב: ותייבס פליי כדמ' - האוכל מבשר הפר: ופליגי - אפי' פיגול בראשונה פליגי רבנן אלמא לא אמרי' שניה ושלישית על דעת ראשונה טושה: כשפי דעוס - שמה כהן גדול או ארבע לו קרי לאחר האלות דבין הכדים ושמן אחר החזין והזה כהכל לזרע לממר על דעת ראשונה עושה: סיניחא למ"ד - במס' יומא כפ' הוליו לו (ד' מס): ספר ואפי' יב' דמו של פר - [שנאמר] בואח יבא הארץ [וגו'] כפר ואפי' בדמו של פר שאם שחמו הראשון ואירע בו פסול יבא אחרו בדמו אל הקדש וא"ל לביא ולשחוט פר אחר לידיה יג' הוה [מני] לאוקמיה כב' דעוה: אלף למ"ד ולא כדמו של פר - לא מני לאוקמי בשתי דיעוה: אלף אמר רב אשי כגון שפיגול בראשונה וכשניס - ושחק בשלישית דאמרי' הוא חלי ממיר: והא**

מתני' פיגול בקומץ ולא בלבונה בלבונה ולא בקומץ ר' מאיר אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכמים אומרים אין בו כרת עד שיפגול בכל המחיר ומודים חכמים לר' מאיר במנחת חוטא ובמנחת קנאות שאם פיגול בקומץ שהוא פיגול וחייבין עליו כרת שהקומץ הוא המחיר שחט אחד מן הכבשים לאכול ב' הלוח למחר הקטיר אחד מן הבזיכין לאכול ב' סדרים למחר ר"מ אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכמים אומרים אין בו כרת עד שיפגול בכל המחיר שחט אחד מן הכבשים לאכול למחר הוא פיגול וחבירו כשר לאכול מחבירו למחר שניהם כשרים **גמ'** אמר רב מחלוקת שנתן את הקומץ בשתיקה ואת הלבונה במחשבה אבל נתן הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה דברי הכל פיגול שכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה ושמואל אמר עדיין הוא מחלוקת ז' יתיב רבא וקאמר לה להא שמעחא איתיביה רב אחא בר רב הונא לרבא כד"א בבבא מציעא הובמתן כלי ובהילוך [אבל] בא לזרע הקטרה נתן את הקומץ בשתיקה ואת הלבונה במחשבה ואת הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה ר' מאיר פיגול וחייבין עליו כרת וחכמים אומרים אין בו כרת עד שיפגול בכל המחיר קתני מהא נתן את הקומץ במחשבה ואת הלבונה בשתיקה ופליגי אימא וכבר נתן את הלבונה בשתיקה מעיקרא שתי תשובות בדבר ג' חדא דהיינו קמייתא ועוד התניא אח"כ תרנמא רב חנינא בב' דיעות אבל דמים הניתנין על מזבח הפנימי כגון מ"ג של יום הכיפורים ואחת עשרה של פר כהן משוח ואחת עשרה של פר העלם דבר ש' ציבור פיגול בין בראשונה בין בשניה ובין בשלישית ר"מ אומר פיגול וחייבין עליו כרת וחכמים אין בו כרת עד שיפגול בכל המחיר קתני מהא פיגול בין בראשונה בין בשניה ובין בשלישית ופליגי וכי תימא ה"ג כשתי דעות הנדחא *למאן דאמר בפר ואפי' בדמו של פר אלא למ"ד בפר ולא בדמו של פר מאי איכא למימר *אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון שפיגול בראשונה ושחק בשניה ופיגול בשלישית דאמרי' איס' דכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה מההדר פיגול בשלישית למה לי מתקין לה רב אשי מידי שחק קתני א"א אמר רב אשי כמא

2) →

אחר שהיה יד (זבח) זבח בלוחה שעה וגם משום דלג כ"ד מחנה עליהן כמו שמעמידה בסוף הא לזרע לזרע דמסקדו בכלי הקבצו אפי' קודם שחיתה והא דקריבי עם הזבח אחר הזבח בלוחה שעה הייט משום דלג כ"ד מחנה דמפרש התם ולפי מה שסובר השתא ליה ליה *דלמרי' הכל לר"מ דשחטה קיבעת ולא כלי קיבעת עוד יס לפרש ההיא התם דהתורה אפי' כרבנן דר' פליגי רבי מאיר ורבנן בשחטת פיגול דבפגול מיירי ברישא וקאי אמתקנין דהזבח מפגל את הכסבים וקסבר רבי מאיר דהוקבצו בשחטת פיגול כלממי תורה דתנן כפ' התורה (לקמן ד' עה): שחט חוץ לזמט וחזן למחצו קדש הלחם אבל שחטה כשרה קיבעת אפי' לרבנן ולעירי דאמר נכסין מתקדשים בשחטה הייט למד כדלית ליה ולמר כדלית ליה ופריך ממחני' דזבח פסול דאלמא שחטה פסולה מקדשא וקאי לרבנן ואפי' רבי מאיר לא אמר אלא כפיגול ז' כמחשבה ולא כשאר פסולי שחטה ודוקא דליכא זבח אחר משום חנאי כ"ד הא ליכא זבח אחר לא ומיהו קשה לפירוש זה דא"כ משכחת לרבנן דנכסי בהמה חייבין עליהם משום פיגול שנעשית השחטה בהכשר ופיגול בשאר עבודות: **הוקבעו** בשחטה - כרבי דאמר שני דברים המתיירס מעלין זה בלא זה ז' ולר' אלעזר כ"ד שמעון דאמר אין מעלין הוה ליה למינקט שחטה וזריקה או שנתקבל הדם בכוס וגשפך וכאזנה דאמר כל העומר לזרוק כזרוק דמי כדקאמרינן בפרק התורה (לקמן דף ע"ג) ופלוני חייבו כפ' התכלת (לקמן דף מ"ו) ובסוף ר' ישמעאל לקמן (דף ע"ג) **הד"א** דהיינו קמייתא - פי' דנתן את הקומץ בשתיקה כו' נכך שוח ז' כה וכו' בפי' בית שמאי (גמ' מס' מביא ברייתא ז' איכא דקתני ברישא נתן את הקומץ במחשבה: **ב"ר** בראשונה בין בשניה בין בשלישית ראשונה כל האלות דבין הכדים שניה דפרוכת שלישיית דמזבח הזהב כד פי' בקומתם וכן מוכח בנאמן יז' כל דבין הכדים חשיב חזק דקאמר דחשיב בפנים פוסל כי מדי בהיתא מיה בעלמא קא מרי ובחצי ז' דפסי' קא מוירי ר' מאיר דלא הוי פיגול מדי דהוה חלי קומץ דלא הוי פיגול כדלמרי' בסוף פ' שני דזבחים (דף י') דבטיין קומץ שלם דקאמר הרי קתייהו דרי לחות דמי ופליגי ז' כההיא דלקמן דהקטיר שומשום לאכול שומשום עד שכלה הקומץ: **קתני** מיהא פיגול בראשונה ופליגי ה' מני לשני שפי' כההיא שאיט עושה על דעת ראשונה:

תלמוד בבלי מסכת זבחים דף ב עמוד ב

חידושי הגר"ז מסכת זבחים דף ב עמוד א

בדינא דשלא לשמה, כתבו התוס' (בסוד"ה כל הזבחים ע"פ התוס' בב"מ דף מ"ג ע"ב) דצריך דיבור, ואינו נפסל במחשבה גרידא, אבל אם סתמא שלא לשמה קיימא, משמע מדברי התוספות בע"ב (ד"ה קיימי ב"ד) דמהני מחשבה גרידא, והחילוק פשוט הוא, דבדינא דשלא לשמה שהוא חלות פסול, אמרינן דמחשבתו יש לה דינים שצריכה להיות בדיבור, אבל אי סתמא לאו לשמה קאי, הדין דלשמה הוא רק שמעשה העבודה תהיה לשמה

7

ובזה מבואר מה דאמרינן הכא על דעת ראשונה הוא עושה ומשמע דליכא מאן דפליג, ובפיגול מצינו מחלוקת אי אמרינן על דעת ראשונה הוא עושה בפרק ב"ש (דף מ"א ע"ב),

a

דהכא בדינא דלשמה דלא בעי כי אם שהעבודה תהא נעשית לשמה, מהני מה שעושה על דעת ראשונה, ונקראת המעשה השניה שנעשית לשמה, אבל בפיגול שהמחשבה פועלת דין פסול בעי שיחשוב בפועל, ובזה יש מחלוקת אי על דעת ראשונה נקראת שחשב בפועל או לא,

c

ולפי דברינו אלו יתישבו דברי רש"י בסוגיא שם דלכן לא אמרינן על דעת ראשונה הוא עושה מפני שצריכין לדיבור, ודבריו תמוהים מה נפ"מ אי צריכין דיבור או סגי מחשבה בלבד, כיון דס"ל דכל דלא הוי דיבור לא הוי מחשבה גם כן, אך לפי הנ"ל יתישבו דברי רש"י שפיר, דרש"י מביא ראיה, דמהא דצריך דיבור חזינן דמחשבתו פועל דין פסול, ולכן צריך דיבור, וכיון שכן לא אמרינן דעל דעת ראשונה הוא עושה, ויחשב כאילו חשב בפועל ויפסל הקרבן

c

הגרי"ד

דף ב ע"ב

משעורי

8

והנה רש"י לקמן דמ"א ע"ב כי רש"י על הא דאמרינן התם דרבנן סברי ל"א ע"ד ראשונה עושה דכל מחשבה דקדשים מוציא כפה הוא עיי"ש ולכאוי ק' דהרי אי ס"ל דגם בפיגול כל העושה ע"ד ראשונה עושה, הפשט הוא דהוא דין במעשה שמתיחס למחשבה הראשונה ואלולי זה ודאי דכשר דעתה אינו חושב כלל, וא"כ מ"ל אי פיגול הוי רק בדבור או גם במחשבה, דממ"נ אי מתיחס מעשהו למחשבתו הראשונה גם דיבור מהני ואם לא מתיחס אז גם אי סגי במחשבה לא יהני. ותי' הגרי"ז דס"ל לרש"י דדין הוצאה כפה ל"ש אלא היכא דבעינן דין מחשבה, ולזה כי רש"י דכיון דבמחשבה דקדשים אית בהו דין אמירה, א"כ מוכח מזה דיש כאן דין מחשבה הפוסלת ומשו"ה פליגי רבנן וקסברי דל"א כל העושה ע"ד הראשונה עושה, ומוכח לפ"ז מרש"י דבדין לשמה של ס"ת סגי במחשבה, וק"ק דהאם צריך להביא ראיה דפגול הוי מחשבה הפוסלת.

Da

SB

ופי' מרן זצ"ל דהנה הגרעק"א ציין לגמ' לקמן דמ"א דמייתי הגמ' מחלקת אי אמרינן במחשבת פיגול כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה, ואלו הכא אי ס"ל דסתמא פסול ובעי לאשווי לשמה משמע דלכו"ע אמרינן כל העושה, וכיאר מרן זצ"ל דהטעם בזה משום דכפגול בעינן מחשבה הפוסלת ולכן לא סגי בזה שעושה ע"ד הראשונה דמ"מ לא חשב מחשבת פיגול ואין כאן מחשבה פוסלת דלא יחשב כתיב, אבל בדין לשמה אי ס"ל דסתמא פסול בעי לאשווי לשמה, התם ל"ה דין מחשבה אלא דבעינן שהמעשה שלו יעשה לשמה וזהו עיקר דין לשמה שהדבר יעשה לשמה ולכן מהני ב"י כל העושה ע"ד ראשונה. ומה"ט ס"ל לתוס' דגבי עשיית לשמה סגי במחשבה דבזה סגי שהמעשה יעשה לשם עולה, משא"כ במחשבה הפוסלת דהוא פסול מחשבה ס"ל דבעי דיבור.

X

